

6. Храковский В.С. Грамматические категории глагола (опыт теории взаимодействия) // Межкатегориальные связи в грамматике / Редкол.: А.В. Бондарко (отв. ред.) и др. – Санкт-Петербург: Дмитрий Буланин, 1996. – С. 22-42.

КОНЄЄВА Олена Олексївна

ІНТЕРАКЦІЙНІ ДІЄСЛОВА В МОВІ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

У процесі життєдіяльності між людьми встановлюються певні стосунки, відбувається постійна соціальна взаємодія (інтеракція), тобто комунікація, спілкування, що являє собою систему взаємозумовлених соціальних дій двох і більше осіб або спільностей. Під час соціальної взаємодії відбуваються зміни в соціальній спільноті, які полягають у тому, що дії одного суб'єкта спричиняють дії іншого суб'єкта (чи суб'єктів), унаслідок чого між ними встановлюється або співробітництво, яке забезпечує успішність й узгодженість дій, або суперництво, метою якого може бути зіпсувати, зруйнувати спільну діяльність. Увесь цей спектр міжособистісних (інтеракційних) стосунків вербалізується через дієслова взаємної дії, які об'єднуються в лексико-семантичну групу з властивою всім лексемам архісемою «взаємодіяти», що означає «перебуваючи у зв'язку, взаємно діяти, бути у взаємодії».

У текстах публіцистичного стилю, зокрема у періодичних виданнях, знаходимо багатий матеріал для ілюстрації вживання інтеракційних дієслів, які виражають такі значення: знайомство, мовленнєва взаємодія, родинна спорідненість (дієслова на позначення співробітництва) й антагоністична взаємодія (дієслова на позначення суперництва). Періодична преса є джерелом інформації для суспільства, а також потужним чинником впливу на соціальні стосунки, засобом формування стилю й характеру міжособистісної взаємодії.

Дієслова із семантикою взаємодії під час знайомства означають «заводити, починати знайомство з ким-небудь». У мові проаналізованих періодичних видань (газети «День» і «Дзеркало тижня») уживається дієслово **знайомитися**, яке є словом-ідентифікатором дієслів взаємної дії під час знайомства й ідентифікується словосполученням «починати знайомство».

Наприклад: *Нещодавно **познайомилась** із Ларисою Івшиною, головним редактором вашої газети, і вона мені подарувала книжку «Котел, або Справа без терміну давності» («День»).*

У статтях, присвячених щоденному життю людей, а також нарисах про видатних діячів суспільства знаходимо приклади вживання дієслів із семантикою взаємодії, пов'язаної із родинною спорідненістю, що позначають таку взаємно спрямовану дію, яка передбачає встановлення родинних стосунків, створення родини. Наприклад: *Незабаром Микола Носов **одружився** з Оленою, а Петро **пошлюбив** Марію («Дзеркало тижня»); Отак неждано-негадано Носови двічі **поріднилися** з великою і дружною сім'єю колишніх сусідів, де виросло 11 дітей: дев'ятеро доньок і двоє синів («Дзеркало тижня»).*

Найактивніше в газетних текстах уживаються інтеракційні дієслова мовлення (мовленнєвої взаємодії). До таких дієслів уналежнено лексеми із значенням взаємного комунікативного процесу, спрямованого на встановлення певного мовленнєвого контакту. Наприклад: *Ці питання **обговорювали** учасники круглого столу, де зібралися юристи, науковці й лікарі («Дзеркало тижня»); «Літньошколярі» «Дня» **поспілкувалися** з генеральною директоркою UATV Людмилою Березовською про розвиток каналу іномовлення, співпрацю із закордонними партнерами та стан українських медіа («День»); Для того, щоб українською мовою **розмовляли** й більше користувалися, вона має бути публічно захищеною і профінансованою («День»); *Вважають, що їм легше **домовитися** з чиновником, ніж з громадою («Дзеркало тижня»); Але знання української дозволяє мені краще зрозуміти українську душу, розум. І краще дозволяє мені **говорити** з людьми («День»); Дві країни протягом багатьох років **дискутували** навколо територіальних та історичних проблем, але не з питань взаємної торгівлі («Дзеркало тижня»).**

Проблеми, яким присвячено матеріали періодичних видань, особливо останнім часом, торкаються того аспекту соціальної взаємодії, який пов'язаний із суперництвом, що має на меті зруйнувати чи зіпсувати спільну діяльність. Такі дієслова позначають взаємодію, пов'язану зі стосунками антагоністичного плану. Залежно від того, як конкретно проявляється антагонізм, дієслова можуть мати загальне значення «битися» або «сперечатися». Інтеракційні дієслова із семантикою «битися» позначають взаємодію, яка проявляється за допомогою фізичних контактів, тобто під час бійки, бою, війни.

Однак часто в публіцистичних текстах ці дієслова вживаються в переносному значенні, маючи на увазі боротьбу не фізичну, а інтелектуальну, політичну. Наприклад: *Форум є благодійним, на ньому організатори збирають пожертви для українських бійців, що воюють проти російської збройної агресії на сході* («День»); *Українцям довелося битися проти українців* («День»); *У Києві змагалися юні музиканти та вокалісти, які навчаються у дитячих мистецьких школах* («День»); *Порушення рівноваги у сучасному світі пов'язано з іншим, ще глибшим і небезпечнішим, порушенням – втратою рівноваги в серці людини, в якому протиборствують різні стихії* («Дзеркало тижня»). Слова із семантикою «сперечатися» стосуються антагоністичної взаємодії, яка передбачає вербальний контакт, тобто взаємодію в процесі суперечки, сварки, що може відбуватися сама по собі або під час бійки, боротьби, тобто супроводжувати фізичний контакт учасників взаємодії. Наприклад: *Натомість Атамбаєв фактично розсварився з тодішнім президентом Казахстану Нурсултаном Назарбаєвим через те, що той втручався у внутрішню політику Киргизстану* («Дзеркало тижня»); *І замість того щоб провести повноцінну реформу, ми раз за разом сперечаємося стосовно методу реформування пострадянського органу державної безпеки* («Дзеркало тижня»).

У конструкціях з інтеракційними дієсловами зазвичай наявні два актанти, один з яких виконує функцію суб'єкта, вираженого формою називного відмінка іменника або його еквівалента, а другий – непрямого об'єкта у формі орудного відмінка з прийменником «з». Один з учасників взаємної дії може бути неназваним у реченні, тому незаміщеною іноді залишається позиція суб'єкта (підмета) чи непрямого додатка.

КОРБОЗЕРОВА Ніна Миколаївна

ГЕНЕТИЧНИЙ ТИП В ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1. Мова – це двовекторна величина. Вона як засіб спілкування являє собою, з одного боку, важливу соціальну рушійну силу, яка у суспільстві виконує функціональну роль в акті комунікації, а, з іншого, вона чітко внутрішньо організована та має жорстку